

BŪSIMŪJŲ SOCIALINIŲ DARBUOTOJŲ POŽIŪRIS Į VERTYBINĮ UGDYMĄ STUDIJŲ DALYKUOSE

Dalia Verbylė, Virginija Kondratavičienė

Kauno kolegijos Medicinos fakulteto Socialinio darbo katedra

Raktažodžiai: vertybės, vertybinis ugdymas, studijų dalykai, studijų vertybiniai siekiniai, vertinimas.

Santrauka

Straipsnyje, remiantis teoriniais ir empiriniais duomenimis, apibūdinamas būsimųjų socialinių darbuotojų požiūris į socialinio darbo studijų programos dalykus vertybine prasme, pateikiant vertybinio turinio siekinius ir jų ugdymą studijų dalykuose.

Nustatyta, kad visi vertybiniai siekiniai susiję su vertybių turiniu, savęs ir kitų pažinimu, svarbūs rengiant būsimuosius socialinius darbuotojus, buvo įvertinti labai teigiamai ir teigiamai daugumos respondentų. Absoliučiai daugumai studentų požiūriu yra Filosofijos įvadas, Vertybės ir etika socialiniame darbe. Taipogi apie pusę respondentų labai teigiamai ir teigiamai vertino Praktiką, Bendrąją ir asmenybės psichologiją bei Bendravimo psichologiją. Kiti studijų dalykai vertybine prasme sulaukė žymiai mažiau dėmesio. Šiek tiek mažiau respondentai vertybinį ugdymą pastebi specialybiniuose negu bendruosiuose studijų dalykuose. Pasirenkamieji dalykai - Šeimos planavimas ir Etiketas - vertybine prasme pasirinkti vos poros studentų. Būsimieji socialiniai darbuotojai siūlė dėstyti šiuos pasirenkamus dalykus, jų manymu, svarbius vertybinio požiūriu: Ekologiją, Vertybinį ugdymą, Tarptautinį socialinį darbą, Socialinį darbą su jaunimu, Sudėtingas patirtis ir konsultavimą bei Sveiką gyvenseną.

Įvadas

Vertybinis ugdymas dabartiniu metu yra viena iš aktualiausių problemų. Tai lemia išaugusi socialinių ryšių reikšmė, didėjantis žmogiškojo veiksmo vaidmuo, dvasinio-moralinio pobūdžio vertybių krizė šiuolaikinėje visuomenėje, ypač žmogaus gyvybės vertės nuvertinimas bei kitos priežastys.

Neribotas ekonomikos augimas, technikos, naujų technologijų plėtra, biurokratizmas formuoja tokį gyvenimo

būdą ir mąstymą, kuriam būdinga gamtos ir žmogaus kaip vertybės sumenkinimas. To pasekmė - agresyvumas, pesimizmas, socialinis pasyvumas, egzistavimo beprasmiškumo jausmas. Šios ir kitos tendencijos vyrauja tarp jaunimo vidurio Europos šalyse.

Vertybinio ugdymo uždavinys yra reikšmingas Lietuvos aukštosioms mokykloms, kurio paskirtis, anot R. Barnett (3), formuoti gabumus ir įgūdžius, intelektą ir vaizduotę, analitinį mąstymą ir kūrybiškumą, savęs pažinimą, gebėjimą pritaikyti įgytas žinias konkrečiose situacijose. XXI amžiaus aukštojo mokslo paskirtis ne tik rūpintis profesinių kompetencijų formavimu, bet ir asmens dvasine branda. Manytina, kad humanitariniams ir socialiniams dalykams tenka reikšmingas vaidmuo formuojant labai svarbias jaunų žmonių savybes. Būtent minėti dalykai sudaro integruojantį studentijos savimonės vystymo pagrindą ir jos vertybinių orientacijų prielaidą.

Pagal S. Banks (2), D. Harrington (8), vertybės yra vienas svarbiausių socialinio darbo praktikos komponentų šalia žinių ir įgūdžių. Vertybių svarbą akcentuoja D. Vyšniauskienė, R. Minkutė (12). V. Ivanauskienė ir L. Varžinskienė (6) teigia, jog socialinio darbo praktika yra daugiau moralinė, nei racionali techninė. Vadinasi, vertybėms, jų ugdymui ir taikymui šioje praktikoje tenka ypatinga vieta.

Vertybės turi reikšmės daugeliui socialinio darbo aspektų: sampratai apie žmogų, bendravimui su klientu, moraliniams sprendimams, pasišventimui profesijai, organizaciniams ir visuomeniniams tikslams, ypač ugdymui ir pačiai asmens socializacijai.

Kaip teigia daugelis edukologų ir sociologų, pozityvi socializacija priklauso nuo vertybių ugdymo, išskiriant tiek savęs, tiek kitų pažinimą. Visa tai, pagal V. Aramavičiūtę, priklauso nuo vertybių internalizacijos, apimančios vertybių pažinimą, pasirinkimą, išgyvenimą ir įgyvendinimą (1). Tuo tarpu E. Martišauskienė (9) akcentuoja transcendentinių (tiesos, gėrio ir grožio) ir humanistinių vertybių ugdymą kaip asmenybės dvasingumo ugdymo turinio pagrindą. Pagal G. Beržinską (4), asmenybės ugdymas - tai moralinis ir etinis, kurio pagrindas yra vertybinis ugdymas.

Kaip teigia T. Groome (5), vertybinis ugdymas yra visy-

binis, apimantis visą žmogų: jo protą, jausmus, elgesį ir ryšius su kitais. Taigi vertybiniame ugdyme galima išskirti tris svarbias kryptis: filosofinę – vertybių turinio, psichologinę - savęs pažinimo ir socialinę - kitų pažinimo. Todėl svarbu išsiaiškinti visų minėtų trijų krypčių vertybinius siekinius.

Kadangi be vertybių neįsivaizduojama kokybiška socialinio darbo praktika, todėl būsimesiems socialiniams darbuotojams, o ypač socialinio darbo studijų programų rengėjams ir dėstytojams, svarbu analizuoti studentų požiūrį į vertybes ir jų ugdymą, taipogi vertybinį ugdymą studijų dalykuose.

Taigi, atsižvelgiant į vertybinio ugdymo svarbą asmens sprendimams, pasirinkimams, aktualu tyrinėti studentų - būsimųjų socialinių darbuotojų - vertybinius siekinius ir jų ugdymo studijų dalykuose vertinimą vertybiniu požiūriu.

Šio straipsnio tikslas - išsiaiškinti būsimųjų socialinių darbuotojų požiūrį į studijų dalykus vertybine prasme, pateikiant vertybinio turinio siekinius ir jų ugdymą studijų programos dalykuose.

Tyrimo objektas ir metodai

Nagrinėjant vertybinį ugdymą tyrimo objektu pasirinkti studentų - būsimųjų socialinių darbuotojų - požiūris į vertybinį ugdymą studijų dalykuose. Metodai: struktūruotas klausimynas, remiantis modifikuota M. Rokech (10) vertybinių orientacijų metodika bei vertybinio ugdymo siekinių aprašu bei studijų dalykų sąrašu. Tyrime buvo ištirti Kauno kolegijos Socialinio darbo katedros II kurso 55 studentai.

Tyrimo rezultatai

Respondentų demografiniai duomenys. Tyrimas buvo atliktas 2012 m. vasario ir kovo mėnesiais. Tyrime dalyvavo Kauno kolegijos Socialinio darbo katedros II kurso 55 studentai. Visi tiriamieji buvo išklause kursą apie vertybes ir etiką socialiniame darbe. Tiriamųjų amžius pateikiamas 1 lentelėje.

1 lentelė. Respondentų amžius

Respondentų amžiaus grupės	Respondentų skaičius	Procentinė išraiška
19-25	39	71
25-35	6	11
35-45	8	15
45-55	2	3

2 lentelė. Respondentų lytis

Respondentų lytis	Respondentų skaičius	Procentinė išraiška
Vyrai	7	13
Moterys	48	87
Iš viso	55	100

Iš lentelės matyti, kad daugiausia studentų sudaro iki 25 m. amžiaus. Taipogi net 15 proc. tiriamųjų yra vidutinio amžiaus.

Tyrimo nustatyta ir respondentų lytis, duomenys pateikiami 2 lentelėje.

Iš lentelės matyti, kad tyrime dalyvavo 7 vyrai, tai yra visi vyrai, esantys antrame kurse.

Būsimųjų socialinių darbuotojų vertybinio turinio siekinių studijose vertinimas. Kaip teigia G. Berzinskas (4), T. Groome (5), vertybinis ugdymas yra visybinis, apimantis visą žmogų: jo protą, jausmus ir ryšius su kitais. Taigi vertybiniame ugdyme galima išskirti tris svarbias kryptis: filosofinę – vertybinio turinio, psichologinę - savęs pažinimo ir socialinę - kitų pažinimo. Todėl tyrime buvo siekta išsiaiškinti visų trijų krypčių vertybinius siekinius, kaip trijų skirtingų grupių siekinius. Pirmą, filosofinę grupę, sudaro šie vertybinio turinio siekiniai: įvairių vertybių pažinimas, humaniškumo ugdymas, transcendentinių vertybių ugdymas bei atsakomybės ir meilės žadinimas. Antrą, psichologinę grupę, sudaro tokie siekiniai: tai prasmės paieškos, sąžinės jautrinimas, savęs pažinimas ir savęs realizavimas, santykių su žmonėmis gerinimas bei asmenybės tobulėjimas. Ir trečią, socialinę grupę, sudaro sekantys siekiniai: tai sisteminis požiūris, kritiškas mąstymas, pokičių skatinimas, problemų sprendimas ir visuomenės pažinimas. Minėtų vertybinių siekinių respondentų vertinimas pateikiamas 3 lentelėje.

Kaip matyti iš lentelės, panašiai įvertinti visų trijų grupių siekiniai. Kai dėl vertybinio turinio, absoliuti dauguma respondentų labai teigiamai vertina įvairių vertybių pažinimą bei humaniškumo ugdymą, ir šiek tiek mažiau, tai yra daugiau nei pusė, meilės žmonėms žadinimą. Pastebėtina, jog mažiau nei pusė respondentų labai teigiamai įvertina atsakomybės skatinimą. Taipogi tik apie trečdalis tiriamųjų labai teigiamai vertina transcendentinių vertybių ugdymą; ir net ketvirtadalis respondentų neutraliai vertina minėtų vertybių ugdymą. Galima manyti, kad vertybiniai siekiniai daugiau nukreipti į humaniškumo ugdymą nei tiesos, gėrio ir grožio pažinimo skatinimą. Tuo tarpu minėtos trys vertybės, anot E. Martišauskienės (9), yra esminės žmogaus dvasinės dimencijos apraiškos.

Iš asmenybinių siekinių absoliuti dauguma labai teigiamai įvertina savęs pažinimą, savęs realizavimą bei asmenybės tobulėjimą. Tuo tarpu prasmės paieškos ir sąžinės jautrinimas įvertintas šiek tiek silpniau - du trečdaliai tiriamųjų tai vertina teigiamai ir labai teigiamai. Visgi apie ketvirtis respondentų prasmės paieškas vertina neutraliai; atrodytų, kad pilnai nesuvokia prasmės paieškų reikšmės savo gyvenime (11). Abejonių kelia ir neutraliai įvertintas sąžinės jautrinimas. Juk sąžinės jautrumas ypatingai siejamas su rūpestingumu ir gailėstingumu socialiniame darbe.

3 lentelė. Vertybinio turinio siekinių studijose vertinimas

SIEKINIAI:	VERTINIMO LYGIAI/Procentinė išraiška				
	Labai teigiamas	Teigiamas	Nelabai teigiamas	Neigiamas	Labai neigiamas
I. VERTYBINIO TURINIO SIEKINIAI:					
1. Įvairių vertybių pažinimas	61,9	36,3	1,8	-	-
2. Transcendentinių vertybių (tiesos, gėrio, grožio) ugdymas	32,9	36,3	25,4	5,4	-
3. Humaniškumo (pagarbos, supratimo, užuojautos) ugdymas	61,9	34,5	3,6	-	-
4. Atsakomybės skatinimas	41,9	47,2	10,9	-	-
5. Meilė žmonėms žadinimas	52,8	41,8	5,4	-	-
II. PSICHOLOGINIAI SIEKINIAI:					
6. Prasmės paieškos	27,4	49,0	23,6	-	-
7. Sąžinės jautrinimas	29,3	45,4	18,1	1,8	5,4
8. Savęs pažinimas	83,7	12,7	3,6	-	-
9. Savęs realizavimas	62,0	30,9	9,0	-	-
10. Santykių su žmonėmis gerinimas	49,2	45,4	5,4	-	-
11. Asmenybės tobulėjimas	60,2	41,8	-	-	-
III. SOCIALINIAI SIEKINIAI:					
13. Sisteminis požiūris	20,1	58,1	21,8	-	-
14. Kritiškas mąstymas	34,7	49,0	14,5	1,8	-
15. Pokyčių skatinimas	31,0	50,9	16,3	1,8	-
16. Problemų sprendimas	58,3	30,9	9,0	1,8	-
17. Visuomenės pažinimas	63,7	36,3	-	-	-

4 lentelė. Studijų dalykų vertinimas vertybių ugdymo požiūriu pagal respondentus

STUDIJŲ DALYKAI:	Respondentų pasiskirstymas skaičiais		
	Bendras skaičius	Aukščiausių (1-3) vietų skaičius	Likusių (4-8) vietų skaičius
1. Vertybės ir etika socialiniame darbe	31	24	7
2. Praktika	26	13	13
3. Bendroji ir asmenybės psichologija	24	21	3
4. Bendravimo psichologija	23	19	4
5. Filosofijos įvadas	23	8	15
6. Asocialaus elgesio psichologija	21	12	9
7. Reabilitacija ir socialinė integracija	19	4	15
8. Socialinio darbo pagrindai	15	12	3
9. Individualus socialinis darbas	15	8	7
10. Edukologija ir socialinė pedagogika	14	5	9
11. Socialinis darbas su grupe	12	7	5
12. Socialinė kultūra	12	4	8
13. Socialinės paslaugos	11	3	8

Socialiniuose siekiniuose respondentai labai teigiamai vertina visuomenės pažinimą ir problemų sprendimą. Kitus tris socialinius siekinius (sisteminį požiūrį, kritišką mąstymą ir pokyčių skatinimą) labai teigiamai vertina apie trečdalis tiriamųjų, bet pusė jų vertina minėtus siekinius teigia-

mai. Vadinas, respondentai įžvelgia minėtų siekinių teigiamumą. Tuo pačiu pastebėtina, kad ir neutralus įvertinimas tų pačių siekinių išlieka apie šeštadalis, penktadalis. Galima teigti, kad kritiškas mąstymas, sisteminis požiūris ir pokyčių skatinimas nėra labai gerai ugdomi studijuojamuose dalykuose.

Taipgi visi vertybiniai siekiniai buvo įvertinti labai teigiamai ir teigiamai absoliučios daugumos respondentų. Vadinas, visi tyrime pateikti vertybiniai siekiniai yra svarbūs respondentams ir turėtų būti ugdomi rengiant būsimuosius socialinius darbuotojus.

Būsimųjų socialinių darbuotojų studijų dalykų vertinimas vertybių ugdymo požiūriu. Tyrime buvo siekiama išsiaiškinti, kaip socialinio darbo studijų studentai vertina studijų dalykus vertybių ugdymo požiūriu. Kadangi tyrimas buvo žvalgomas ir pasirinkti antro kurso studentai, tai dalykų sąrašą sudarė tik tie dalykai, kuriuos jie jau buvo studijavę. Tiriamesiems buvo pateikiami du sąrašai alfabeto tvarka: vienas - bendrųjų dalykų, kitas - specialybinių, kuriuose reikėjo suranguoti studijų dalykus vertybiniu ugdymo požiūriu. Rezultatai pateikiami 4 ir 5 lentelėse, sujungus abu minėtus dalykų sąrašus kartu, bet rezultatai pateikiami pagal pasirinkusių studentų skaičių (4 lentelėje daugiau nei dešimt studentų rinkosi dalyką ir 5 lentelėje - mažiau nei dešimt).

Kaip rodo lentelės duomenys, daugiausia studentų vertybiniu požiūriu pasirinko dalyką Vertybės ir etika socialiniame darbe, suteikdami jam daugiausia pirmąsias tris vietas. Taipogi aukštai įvertinti Praktika, Bendroji ir asmenybės psichologija, Bendravimo psichologija, Filosofijos įvadas. Šiek tiek žemiau įvertinta Asocialaus el-

gesio psichologija bei Reabilitacija ir socialinė integracija. Pastebėtina, kad, anot respondentų, vertybiniai dalykai labiausiai ugdomi Etikos, Psichologijos ir Filosofijos dalykuose, kurių siekiniai tiek savo esmėje, tiek studijų programoje ir atitinka studentų pasirinkimą. Šiek tiek mažiau

5 lentelė. Dalykai, mažiau susiję su vertybių ugdymu, respondentų požiūriu

STUDIJŲ DALYKAI:	Respondentų pasiskirstymas skaičiais		
	Bendras skaičius	Aukščiausių (1-3) vietų skaičius	Likusių (4-8) vietų skaičius
13. Teisė	9	4	5
14. Ekonomikos pagrindai ir socialinė ekonomika	7	1	6
15. Socialinio darbo teorijos ir metodai	5	2	3
16. Žmogaus sauga	5	2	3
17. Socialinės paramos psichologija	5	2	3
18. Informacinės technologijos	5	1	6
19. Socialinis darbas bendruomenėje	3	3	-
20. Šeimos planavimas (pasirenk.)	3	1	2
21. Užsienio kalba	3	-	3
22. Psichikos sveikata	2	1	1
23. Lietuvių kalbos kultūra	2	-	2
24. Fizinis aktyvumas	2	-	2
25. Socialinis darbas su šeima ir vaiko gerovė	1	1	-
26. Etiketo pagrindai (pasirenk.)	1	1	-

6 lentelė. Studijų bendrųjų dalykų vertinimas vertybių ugdymo požiūriu pagal respondentus

STUDIJŲ BENDRIEJI DALYKAI:	Respondentų pasiskirstymas skaičiais		
	Bendras skaičius	Aukščiausių (1-3) vietų skaičius	Likusių (4-8) vietų skaičius
1. Filosofijos įvadas	23	8	15
2. Teisė	9	4	5
3. Ekonomikos pagrindai ir socialinė ekonomika	7	1	6
4. Žmogaus sauga	5	2	3
5. Informacinės technologijos	5	1	6
6. Užsienio kalba	3	-	3
7. Lietuvių kalbos kultūra	2	-	2
8. Fizinis aktyvumas	2	-	2

respondentai pastebi vertybinį ugdymą Socialinio darbo studijų dalykuose (nuo 15 iki 11 studentų).

Dar mažiau įvertinti dalykai studentų vertybiniu požiūriu pateikiami 5 lentelėje.

Kaip matyti iš lentelės, mažiau nei dešimt studentų įvertinama 13 dalykų, iš kurių svarbiausi Teisė bei Ekonomikos pagrindai ir Socialinė ekonomika, kur prioritetas suteikiamas socialinio gyvenimo stabilumui, tai yra teisiniams ir ekonominiams dalykams. Tai, galima manyti, atitinka jų panašų vertybių pasirinkimą 2012 m. atliktame tyrime. Tik 5 studentai rinkosi šiuos dalykus: Socialinio darbo teorijos ir metodai, Socialinės paramos psichologija, Žmogaus sauga bei Informacinės technologijos. Visgi pastarąjį dalyką minėtas skaičius studentų rinkosi ne prioritetiniu dalyku. Galima teigti, kad informacinės technologijos respondentams nėra svarbus dalykas vertybine prasme.

Manytina, kad technologijas jie supranta kaip priemonę, tar naujančią vertybėms ugdyti. Tai rodo respondentų dvasinę brandą. Panašiai galima teigti ir apie užsienio kalbą, kuri įvertinta dar žemiau (tik 3 studentai). Taipogi reikia išskirti ir Lietuvių kalbos kultūrą, kurią pasirinko tik 2 respondentai. Šie pastarieji du dalykai rodo ir žmogaus išsilavinimą bei erudiciją, todėl toks žemas minėtų dalykų vertinimas kelia abejonių dėl būsimųjų socialinių darbuotojų profesionalumo. Nors psichologinius dalykus studentai vertina aukščiausiai, bet Psichikos sveikata svarbi vertybiniu požiūriu tik 2 studentams. Galima manyti, kad tai atsispindi kituose dėstomuose psichologiniuose dalykuose arba dalykas neorientuotas į vertybinius siekinius. Tuo tarpu Socialinis darbas su šeima ir vaiko gerovė sulaukė tik vieno respondento dėmesio. Nors studentų vertybių pasirinkimo tyrime 2012 m. šeima užėmė vieną iš aukščiausių vertybių, vertinant minėtą dalyką tai neatsispindi. Kadangi šeima yra ir vertybė, ir vertybinio ugdymo veiksnys, todėl minėtas dalykas turėtų daugiau kreipti dėmesį į vertybinius siekinius, nagrinė-

jant socialinį darbą šeimoje ir vaiko gerovę, priklausančią nuo šeimos. Manytina, kad respondentams trūksta pamatinių vertybių pažinimo. Pastebėtina, kad Etiketo pagrindai yra sąrašo pabaigoje (rinkosi tik 1 respondentas), tuo tarpu Etika ir vertybės socialiniame darbe sąrašo pirmoje vietoje. Reiškia, studentai įžvelgia vertybinį ugdymą etikoje, kaip ir turėtų būti, o etikete mato tik formalumus, kurie nėra esminiai vertybiniame ugdyme.

Toliau pateikiami tie patys studijų dalykai - bendrieji ir specialybiniai - atskirose lentelėse tam, kad išryškėtų prioritetai minėtose srityse. Bendrųjų studijų dalykų įvertinimas pateikiamas 6 lentelėje.

Kaip matyti iš lentelės, svarbiausias iš studijų bendrųjų dalykų yra Filosofijos įvadas, bet jo svarbumas nėra prioritetinis net 15 respondentų, kurie pastebėjo minėto dalyko abstraktumą ir sudėtingumą. Taigi svarbu filosofijos dė-

tyme pritaikomumas, paprastumas, aiškumas ir sąsajos su gyvenimu bei prasme.

Specialybinių studijų dalykų vertinimas pateikiamas 7 lentelėje.

Kaip matyti iš lentelės, svarbiausias vertybinio ugdymo požiūriu dalykas Vertybės ir etika socialiniame darbe. Kiek mažiau vertybiškai svarbi Praktika ir pagrindiniai psichologiniai dalykai. Pasirenkamieji dalykai įvertinti gana silpnai, ypač Etiketas. Realiai kyla klausimas, ar sąrašė minėti pasirenkamieji dalykai yra naudingi ir reikalingi gyvenime ir darbe. Todėl pagrįstai buvo respondentų klausama, kokius pasirenkamus dalykus jie matytų kaip vertybiškai svarbius.

Tyrime siekta išsiaiškinti, kokius pasirenkamus dalykus tiriamieji siūlo dėstyti socialinio darbo studijų programoje, jų manymu svarbius tiek vertybių pažinimo, tiek ir jų ugdymo aspektais. Rezultatai pateikiami 8 lentelėje.

Kaip matyti iš lentelėje pateiktų rezultatų, daugiausia respondentų pageidauja Ekologijos dėstyti, nors dauguma pasirinkusiųjų neteikia tam prioritetingos vietos, visgi laiko svarbiu dalyku šiuolaikiniame pasaulyje. Ekologija darosi vis svarbesnė visoje gyvenimo srityse (kultūros, gamtos, santykių, maisto, žemės ūkio ir kt.). Minėtą dalyką studentai pastebi kaip problemą bei svarbią teoriją šiuolaikiniame pasaulyje ir socialiniame darbe. Tai rodo studentų dvasinę brandą ir globalią orientaciją. Pastebėtina, kad ir Vertybinių ugdymą siūlo tiek pat respondentų, tik jam teikiama daugiau prioritetingos vietos siūlomų dalykų sąrašė. Šiek tiek mažiau reikšmės susilaukė Tarptautinis socialinis darbas, kuris įgyja vis didesnę reikšmę šiuolaikinėje visuomenėje. Panašiai vertinamas ir Socialinis darbas su jaunimu. Daugelyje Europos šalių pastarieji du dalykai arba sritys yra socialinio darbo specializacijos šakos. Net 5 studentai prioritetingą vietą skiria Sudėtingom patirtim ir konsultavimui. Akivaizdu, kad socialinio darbuotojo kaip konsultanto vaidmuo pareikalauja daugiau žinių ir patirties šioje srity-

je. Sveika gyvensena pageidaujama mažiausiai - vos kelių respondentų. Visgi tai svarbus dalykas, apimantis prasmingo ir kokybiško gyvenimo principus. Kaip teigia Sh. Jung (7), gyvenimo kokybė ir ekologija vienas nuo kito labai priklauso ir tai atsispinti tyrime.

Išvados

1. Vertybinis ugdymas apima tris svarbias kryptis: filosofinę - vertybinio turinio (humanistines vertybes, transcendentines vertybes (tiesą, gėrį, grožį), įvairias vertybes; psichologinę - savęs pažinimą (savęs pažinimą, savęs reali-

7 lentelė. Studijų specialybinių dalykų vertinimas vertybių ugdymo požiūriu pagal respondentus

STUDIJŲ SPECIALYBINIAI DALYKAI:	Respondentų pasiskirstymas skaičiais		
	Bendras skaičius	Aukščiausių (1-3) vietų skaičius	Likusių (4-8) vietų skaičius
1. Vertybės ir etika socialiniame darbe	31	24	7
2. Praktika	26	13	13
3. Bendroji ir asmenybės psichologija	24	21	3
4. Bendravimo psichologija	23	19	4
5. Asocialaus elgesio psichologija	21	12	9
6. Reabilitacija ir socialinė integracija	19	4	15
7. Socialinio darbo pagrindai	15	12	3
8. Individualus socialinis darbas	15	8	7
9. Edukologija ir socialinė pedagogika	14	5	9
10. Socialinis darbas su grupe	12	7	5
11. Socialinė kultūra	12	4	8
12. Socialinės paslaugos	11	3	8
13. Socialinio darbo teorijos ir metodai	5	2	3
14. Socialinės paramos psichologija	5	2	3
15. Socialinis darbas bendruomenėje	3	3	-
16. Šeimos planavimas (pasirenk.)	3	1	2
17. Psichikos sveikata	2	1	1
18. Socialinis darbas su šeima ir vaiko gerovė	1	1	-
19. Etiketo pagrindai (pasirenk.)	1	1	-

8 lentelė. Respondentų siūlomi dėstyti pasirenkami dalykai svarbūs vertybinio požiūriu

SIŪLOMI DĖSTYTI PASIRENKAMI STUDIJŲ DALYKAI	Respondentų pasiskirstymas skaičiais		
	Bendras skaičius	Aukščiausių (1-3) vietų skaičius	Likusių (4-8) vietų skaičius
1. Ekologija	11	2	9
2. Vertybinis ugdymas	11	7	4
3. Tarptautinis socialinis darbas	9	6	3
4. Socialinis darbas su jaunimu	8	6	2
5. Sudėtingos patirtys ir konsultavimas	5	5	0
6. Sveika gyvensena	3	1	2

zavimą, santykių su žmonėmis gerinimą bei asmenybės tobulėjimą, prasmės paiešką, sąžinės jautrinimą) ir socialinę - kitų pažinimą (problemų sprendimą, visuomenės pažinimą, sisteminių požiūrį, kritišką mąstymą, pokyčių skatinimą). Visi vertybiniai siekiniai, svarbūs rengiant būsimuosius socialinius darbuotojus, buvo įvertinti labai teigiamai ir teigiamai absoliučios daugumos respondentų.

2. Respondentai vertino visus per du studijų metus Socialinio darbo studijų programos dalykus vertybinio ugdymo požiūriu. Vertinant bendruosius studijų dalykus svarbiausias vertybinio ugdymo požiūriu yra Filosofijos įvadas. Šeštadalis tiriamųjų vertybine prasme vertino Teisę bei Ekonomiką pagrindus ir Socialinę ekonomiką. Kiti studijų dalykai vertybine prasme sulaukė žymiai mažiau dėmesio. Tik keletas studentų rinkosi Informacines technologijas, Žmogaus saugą, Užsienio kalba, Lietuvių kalbos kultūrą ir Fizinį aktyvumą.

3. Šiek tiek mažiau respondentai pastebi vertybinį ugdymą specialybiniuose dalykuose. Vertybinio ugdymo požiūriu dauguma studentų pasirinko studijų dalyką Vertybės ir etika socialiniame darbe ir dauguma suteikė jam daugiausia pirmąsias tris vietas. Taipogi apie pusę respondentų įvertino Praktiką, Bendrąją ir asmenybės psichologiją, Bendravimo psichologiją. Apie trečdalis tiriamųjų vertino Elgesio psichologiją ir Reabilitaciją bei socialinę integraciją. Kiti studijų dalykai vertybine prasme sulaukė žymiai mažiau respondentų dėmesio. Tik keletas studentų rinkosi šiuos dalykus: Socialinio darbo teorijas ir metodus, Socialinės paramos psichologiją, Psichikos sveikatą, Socialinį darbą su šeima ir vaiko gerovę. Pasirenkamuosius dalykus - Šeimos planavimą ir Etiketa - vertybine prasme vertino vos pora studentų.

4. Būsimieji socialiniai darbuotojai siūlė dėstyti, jų mąnymu, svarbius tiek vertybių pažinimo, tiek ir jų ugdymo aspektais šiuos pasirenkamus studijų dalykus: Ekologiją, Vertybinį ugdymą, Tarptautinį socialinį darbą, Socialinį darbą su jaunimu, Sudėtingas patirtis ir konsultavimą bei Sveiką gyvenseną. Net penktadalis tiriamųjų siūlo Vertybinį ugdymą ir Ekologiją. Visgi pastaroji nesirenkama prioritetine prasme, tuo tarpu pirmasis dalykas renkamas prioritetine prasme. Kiek mažiau, šeštadalis respondentų prioritetinio pasirinkimo prasme siūlo Tarptautinį socialinį darbą ir Socialinį darbą su jaunimu. Likusieji dalykai (Sudėtingos patirtys ir konsultavimas bei Sveika gyvensena) siūlomi keletu studentų.

Literatūra

1. Aramavičiūtė V. Auklėjimas ir dvasinė asmenybės branda. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005.
2. Banks S. Ethics and Values in Social Work. Pograve Mocomillar, 2005.
3. Barnett R. Knowing and Becoming in the Higher Education Curriculum. *Studies in Higher Education* 2009; 34 (4), 429-440.
4. Beržinskas G. Moralinis ir etinis asmenybės ugdymas. Vilnius, 2004.
5. Groome T. A New Vision for Education and Growing Disciples 2011.
6. Ivanauskienė V., Varžinskienė L. Profesinio rengimo tyrimai, VDU, 2010; 64-71.
7. Jung Sh. We Are Home: Spirituality of the Environment. New Jersey: Paulist Press, 1993.
8. Harrington D, Dolgoff F. Hierarchines of ethical principles for ethical decision making in social work. *Ethical and Social Welfare*, 2009; 2:183-196.
9. Martišauskienė E. Paauglių dvasingumas kaip pedagoginis reiškinys: habilitacinis darbas, socialiniai mokslai, edukologija (07 S). Vilnius: VPU, 2003.
10. Rokeach M. The Nature of Human Values. New York, 1973.
11. Verbylė D. Vertybių refleksija kaip prasmingo gyvenimo paieškos metodas šiuolaikinėje visuomenėje. Kauno kolegija, 2012.
12. Vyšniauskienė D., Minkutė R. Socialinės veiklos profesinė etika. Leidykla „Technologija“, 2008.

ATTITUDE TO EDUCATION OF VALUES OF THE FUTURE SOCIAL WORKERS IN THEIR STUDY SUBJECTS D. Verbylė, V. Kondratavičienė

Key words: values, education of values, study subjects, objectives of education of values, evaluation.

Summary

The article presents the attitude to education of values as important object and actual problem in humanities and social science. With reference to theoretical and empirical data, the article describes the attitude of the former social workers to study subjects of Social work study programme from values point of view, so reporting the aims of content of values education objectives and education of it in Social work study subjects.

Speaking in terms, the all objectives of content of values education are connected with a content of values, knowledge of self and others are important, preparing the social workers. These objectives were evaluated very positively and positively by most of the respondents. For absolute majority of students the most important study subjects from values point of view is Introduction to philosophy, Values and ethics in social work. Also half of respondents appreciated Practice, Common psychology, Psychology of personality and Communicative psychology. Other study subjects got less attention from the students from their values point of view. Respondents notice a little bit more education of values integrated in common subjects rather than in the subjects of speciality. Elective courses as Planning of family and Etiquette were evaluated by just two students. Former social workers suggested the following elective study subjects as very important ones for education of values in Social work study programme: Ecology, Education of values, International social work, Social work with youth, Difficult experience and consultation and Healthy lifestyle.

Correspondence to: daliaverbyle@gmail.com